

ПАД СЦЯГАМ САВЕЦКАЙ КАНСТЫТУЦЫІ

Сёння — усенароднае свята, Дзень Канстытуцыі СССР. Мы адзначаем яго сабета на ўмовах, калі ўся Савецкая краіна з найвялікшым уладам рухуецца да XXI з'езду КПСС. Гэты з'езд зацвердзіць план развіцця народнай гаспадаркі СССР на 1959—1965 гады.

«Барэная праблема наймоладзьяга сямігадовага, — гаворыцца ў тэзісах даклада тав. М. С. Хрушчова на XXI з'ездзе партыі. — гэта праблема паскорэнага развіцця народнай гаспадаркі на шляху да камунізму, праблема максімальнага выйгрышу часу ў мірным эканамічным спаборністве сацыялізма з капіталізмам».

Сямігадовы план — гэта далейшы магутны ўздым усіх галін эканомікі, значнае ўзмацненне эканамічнага патэнцыялу краіны, што забяспечыць наступнае павышэнне жыццёвага ўзроўня народа. Сямігадовы план — гэта далейшы ўздым сацыялістычнай культуры, рост духоўнага багацця савецкага грамадства. У выніку выканання сямігадовага плану дасягнуць буйныя поспехі ў справе пераадолення істотнай розніцы паміж фізічнай і разуמוвай працай, пераадолення істотнай розніцы паміж гарадамі і вёскамі. Будзе зроблены рашучы крок у стварэнні матэрыяльна-тэхнічнай базы камунізму і ў ажыццяўленні асноўнай эканамічнай задачы СССР — за гістарычна найкарысцейшымі тэрымі дасягнуць і перагнаць найбольш развітыя капіталістычныя краіны па вытворчасці прадукцыі на душу насельніцтва.

Велічкая праграма далейшага пераможнага руху нашай краіны, пададзена ў тэзісах даклада таварыша М. С. Хрушчова на XXI з'ездзе КПСС, радзе і натхненні савецкіх людзей, узнікае іх на новыя працоўныя подзвігі, каб хутчэй наблізіць запавянутую будучыню, імя якой — камунізм. Гэта незвычайна палітычны і працоўны ўздым, што пануе цяпер у нашых гарадах і вёсках, робіць сённяшняе свята яшчэ святлейшым, яшчэ больш радасным. І савецкі чалавек з годародна гаворыцца: — Добра жыць у краіне, асветленай геніем Камуністычнай партыі! Добра жыць пад сцягам Савецкай Канстытуцыі!

У нашай краіне здзейснена сапраўднае народнае ўладдзе. «Уся ўлада ў СССР, — гаворыцца ў Канстытуцыі, — належыць працоўным горадам і вёскам і асобе Савецкай дэпутатаў працоўных».

Савецкі чалавек свабодны ад якога-кольвек прыгнёту, ён мае права на працу, на адпачынак, на матэрыяльнае забяспечэнне ў старасці, на адукацыю, права выбару і быць выбраным у Саветы дэпутатаў працоўных; аму гарантавана свабода слова, свабода друку, свабода сходаў і мітынгаў, усе другія демократычныя правы і свабоды.

Гэтыя велікія правы і свабоды, заканадаўча замацаваныя ў дэючай дэпартаце Канстытуцыі, сведчаць аб сапраўднай дэмакратычнасці савецкага ладу. Калі буржуазная дэмакратыя служыць інтарсам акупітатару, то савецкая дэмакратыя выражае інтарсы працоўных. Савецкая ўлада, гаворыць У. І. Ленін, у мільёны разоў дэмакратычней самай дэмакратычнай буржуазнай рэспубліцы. Увесь гістарычны шлях развіцця Савецкай дзяржавы і разгортвання савецкага дэмакратызма пацвярджае гэтыя ленынскія словы.

Камуністычная партыя заўсёды клапацілася і клапаціцца аб тым, каб самая шырокая маса ўдзельнічала ў кіраванні дзяржавай і ў кіраванні гаспадарчым і культурным будаўніцтвам, аб разарганізацыі кіравання прамысловасці і будаўніцтвам, аб разарганізацыі МТС, па ўсёй паўдзёжнай рабоце партыі бачыць не клопаты аб развіцці савецкага дэмакратызма. Крамністым сведчаннем гэтага з'яўляецца таксама разгортванне працы усенароднае абмеркавання тэзісаў даклада тав. М. С. Хрушчова на XXI з'ездзе КПСС «Кантрольныя лічбы развіцця народнай гаспадаркі СССР на 1959—1965 гады» і тэзісаў ЦК КПСС аб разарганізацыі сістэмы народнай адукацыі ў краіне. Перш чым прыняць рашэнні па гэтых важнейшых пытаннях, партыя раіцца з народам.

Савецкі дэмакратызм дабраторна спрамляе ўмацаванню нашай дзяржавы, росту яе магутнасці. Прынцыпы савецкай дэмакратыі, абвешчаныя Канстытуцыяй, прынятыя 5 снежня 1936 года Навышчым VIII з'ездам Савецкай ЦК КПСС, вытрымалі вялікае выпрабаванне часам, імя савецкай дзяржавы усвешчана гістарычным перамогамі нашай народна ў будаўніцтве новага свету.

Савецкі народ стварыў сацыялізм, пераўтварыў сваю адстаду ў мінулае краіну ў перадавую сацыялістычную дзяржаву, СССР у дзятарашні час па аб'ёму прамысловай вытворчасці займае першае месца ў Еўропе і другое месца ў свеце. Невымерна ўзрастае роля і аўтарытэт Савецкай дзяржавы ў міжнародных адносінах, у барацьбе за мір і бяспеку народнасці. Савецкі народ заахвочвае ганарыцца сваімі велікімі дасягненнямі ў развіцці навуцы і культуры. Ва ўмовах савецкага дзяржаўнага ладу ўзніклі і развіліся новыя грамадскія адносіны, якія характэрныя для сапраўднага дэмакратызма. Камуністычная партыя выкавала пераможны саюз рабочага класа і сялянства, згуртавала свабодныя і незалежныя народы Савецкага Саюза — іх братняя дружба стала моцнай і непахіснай навак. У нас забяспечана ўсебаковае нахільнае развіццё эканомікі і культуры ўсіх савецкіх рэспублік.

Гэта надзвычайна ажыццявіла і на прыкладзе Беларускай ССР, якая неабавязна будзе адзначыць сваё стаўленне 40-годдзе. Даўно адшліў у набыт воблік старога, лапшагай Беларуска, знікае яе справядліва адстаўленне. Сёння Беларусь — роўная сярод роўных савецкіх рэспублік. Сёння Беларусь — гэта індустрыяльна-калгасная рэспубліка, якая даўна славіцца сваімі гіганцкімі заводамі і гарадамі, сваімі калгасамі і саўгасамі, тэатрамі і навукальнымі ўстановамі. У выніку ажыццяўлення сямігадовага плана ў Беларусі яшчэ большае развіццё атрымае прамысловасць; у нас вырастуць такія новыя прадпрыемствы, як Паладні нафтаперапрацоўчы завод, Старобінскі калійны камбінат і іншыя заводы і фабрыкі, з'явіцца новыя магутныя электрастанцыі, памножацца дзябункі калгаснай працы, пабудуцца новыя школы і клубы, устаноў аховы здар'я і кінатэатры.

Савецкія людзі ўдзячны ў тым, што сямігадовы план будзе паспяхова выкананы. Не шкадуць сіл, яны будуць змагацца за гэта. Разам з народам гэтай вялікай справе будуць аддаваць усе свае сілы дзятарашні літаратуры і мастацтва, работнікі культуры.

Слаўны шлях змагання і перамогі прайшоў савецкі народ, вялікіх варшун дасягнуў ён. З гэтых варшун ужо бачны абрысы камунізму. Вялікая мабільная і арганізуючая сіла ў барацьбе савецкага народа за камунізм з'яўляецца сацыялістычная дэмакратыя. Пад сцягам Савецкай Канстытуцыі наш народ упэўнена крочыць у будучыню.

Выстаўка, прысвечаная дружбе народаў

У Віцебскім абласным краязнаўчым музеі адкрылася пастаянная выстаўка, якая расказвае аб машынабудаванні і сінтэзічных сувязях працоўных Беларуска і братніх народаў краіны сацыялістычнага лагера.

Экспануюцца шматлікія фатаграфіі, якія адлюстравалі працу работнікаў мастацтваў Албаніі, Польшчы, Балгарыі, Кавказу і Віцебска. Ёсць фатаграфіі і Ганаровай граматы, выданыя Дзяржаўным Саветам Польскай Народнай Рэспублікі калектыву Віцебскага дамабудаўнічага камбіната за актыўны ўдзел у будаўніцтве Варшаўскага Палаца культуры і навуцы. Побач на здымку — група рабочых гэтага прадпрыемства, якія вызначыліся на будоўлі.

На асобным стэнды — п'сьмы, якія атрымалі калектывы віцебскіх прадпрыемстваў ад кітайскіх машынабудавальнікаў, румынскіх і балгарскіх трыкатэжнікаў.

У знак варшуннага ўдзячнасці за братнюю дапамогу кітайскія сябры прыслалі віцебскім станкабудаўнікам нагрудныя памятнае значкі, вылучаныя ў гонар пуску Ланьскага папільніцкага завода. Яны ўручаны рабочым, якія вызначыліся пры выкананні ганаровага заказу. Адна з такіх значкоў экспануюцца на выстаўцы.

Экспануюцца таксама чахлавак і кітайскі сінг, уручаны віцебскім трыкатэжнікам і станкабудаўнікам у знак непарушнай дружбы.

БЕЛТА.

ПРАЛЕТАРЫІ УСІХ КРАІН, ЯДНАЙЦЕСЯ!

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАУ БССР

№ 97 (1319)

Пятніца, 5 снежня 1958 года

Цана 40 кап.

Язэп ПУШЧА

Слаўся, Радзіма!

Леніным родным і воляй народнай
Створана наша дзяржава Саветаў.
З песняй прыйшаў Беларус у час сіння
Зоркай яснець і не гасіць над светам.

З сястрамі разам, палеч з братамі
Даль заклікаеш водгулам гулкім.
Усё прыгажэе, стаееш з гадамі
У родным Саюзе Савецкіх рэспублік.

Дзён учарашніх загоены раны,
Славім дні новым працай і песняй.
Дом твой, Радзіма, адлюле, прыбрам,
У доме сваім ты на месцы пачынам.

Бліск сэрца пудасам надзеі,
Вораг не здолеў зняславіць, асіліць.
Хмары навалы фашыскай рэвалі,
Несла прамени нам сонца Расіі.

Кояцца ў мора, зліваюцца ў моры
Шчасця і радасці светлыя рэкі,
Свецця над намі і сонца і зоры,
Слаўся, Радзіма! Ты з намі — навекі!

Мара і рэчаіснасць

Мара і рэчаіснасць!.. Без натхненнай, крылатай мары цяжка ўзвіць сабе грамадскія жыццё, поступ наперад, матэрыяльны і духоўны здатыкі народаў і нацыі. Згоднасьці думаць, разважаць і марыць — адна з прынабавішчых абавязнасцей, якімі вызначана Чалавек і чым ён адрозніваецца ад усёга жывага, што ёсць на свеце.

Але можна па-рознаму марыць. Марыць жа некалі і гоголеўскі Манілаў аб нейкіх незвычайных маштабах, толькі гэта былі пустыя лютэнінскія візіяны багатага абывацеля. Аб чымсьці прыгэжым і ўзвышаным марыў нават Ілья Ільіч Абломаў. Аказваецца, адной згоднасьці марыць зусім недастаткова — трэба настойліва, зацята, матэрыяльна змагацца за здзяйсненне мары, за ператварэнне яе ў жыццёвы справы.

Мара народная заўсёды грунтавалася на рэальнай глебе, абаралася на натуральны ход падзей і таму мела і мае гістарычную перспектыву ажыццяўлення. Менавіта такую мару падтрымліваў У. І. Ленін, прыводзячы словы Пісарова:

«Мая мара можа абганіць натуральны ход падзей ад яна можа кідацца зусім у бок, туды, куды ніякі натуральны ход падзей ніколі не можа прыйсці. У першым выпадку мара не прыносіць ніякай шкоды; яна можа нават падтрымліваць і ўзмацняць энергію прапоўнага чалавека... У падобных мары няма нічога такога, што скажале або паралізавала б рабочую сілу. Нават зусім наадварот. Калі б чалавек быў зусім пазаўважэны адноснасці марыць такім чынам, калі б ён не мог зрадыць абавязку ўперад і стваріць уяўленне свайм у цэльнай і законнай карціне тое самае тварэнне, якое толькі што пачынае складвацца пад яго рукі, — тады я абсалютна не магу ўявіць, якая пабуджалая прычына прымушала б чалавека пачынаць і даводзіць да канца вялікія і стамляючыя работы ў галіне мастацтва, навуцы і практычнага жыцця... Радад паміж марай і рэчаіснасцю не прыносіць ніякай шкоды, калі толькі асоба, якая марыць, сур'ёзна верыць у сваю мару, уважліва ўглядаецца ў жыццё, параўноўвае свае ўяўленні са сваімі лютэнінскімі палацамі і наогул добраслушае працу над ажыццяўленнем сваёй фантазіі».

Менавіта такая мара, асветленая праменимі марксісцка-ленінскай навуцы, дапамагла народу зрабіць найвялікшы грамадска-палітычны пераворот, якім з'яўляецца сацыялістычная рэвалюцыя 1917 года. Менавіта такая мара спрыяла нашаму нахільнаму посту наперад, да зыходных зор камунізму. Адлегласць паміж ідэалам і жыццём, паміж тым, што маем, і тым, чаго жадаем, з кожным днём скарачаецца, амяняецца, і зараз ужо цяжка прывесці мяжу паміж марай і янай, бо сацыялістычнае рэальнасць, у якой немагчыма становіцца магічным, нярэдка больш багата і разнастайна, чым самаа дзятарашняя фантазія.

Кім мы чытаем і перачытваем тэзісы даклада М. С. Хрушчова на XXI з'ездзе партыі, нашы сэрцы напалуноўвацца яшчэ большай годнасцю за родны край, магутную дзяржаву, яе міжнародны аўтарытэт: толькі ў краіне, дзе адкрыты бязграбны перспектывы светлай, сонечнай будучыні, магчымы такія титанічныя планы, якія намячаюцца і здзяйсняюцца воляй партыі і савецкага народа, і слава пра якія пераступае пагранічныя кардонны, шыршыцца па ўсёй планеце, грміць па ўвесь свет.

Велічкая лічба велічын сямігадовага праграмы паўстае перад намі! Прыдзе паўны час — і яны ператворыцца ў гераічныя справы, матэрыяльны і духоўны каштоўнасці і яшчэ больш наблізіць нас да запавянутай мэты, да высакароднага ідэалаў чалавечства.

Наша жыццё — гэта праца, пошукі, гаранне, творчасць. Праца з нуднага, а часам і непаважна абавязку, якім яна была некалі ў староў Расіі і якім засталася краінах імперыялізма, у ідэ становіцца жыццёвай патрэбнасцю, сапраўды асялодай, нармальным актам чалавека, а бяздзейнасць — цяжкай, пакутлівай, бясцэнна і неадарочнай з'явай. І, бадай, нідзят не раскрываюцца разнастайныя здольнасці, схільнасці, дараванні, высакароднага духоўна і маральнага якасці людзей, як у грамадска карыснай дзейнасці, вызваленай ад лапшугоў няволі.

«Робота? — з пагардай некалі ўскінаў горкаўскі Сапін у п'есе «На дне». — Зрабі так, каб работа была мне прыемнай, я магла, буду працаваць... так! Магчыма! Калі праца — асялода, жыццё — шчасце. Калі праца — абавязак, жыццё — робатва».

Мары мільёнаў сацыялісцэў Валікі Кастрычнік: воляная праца прыносіць найвышэйшае матэрыяльнае і маральнае задавальненне савецкаму чалавеку. Але перажыты зняважлівыя адносіны да яе дзе-ні-дзе яшчэ захаваліся. Захоўваецца яшчэ ў нас чымсьці і нярэдка нават малодзья — юнакі і дзятарашні, якія, як агню, бацца, саромешча фізічнай працы, лічач яе абразлівым і ганебным заняткам. Гэта таўматыца ў нейкай меры сур'ёзнымі недахопа-

мі агульнаадукацыйнай і вышэйшай школы, главоўны з якіх — з'яўны адрыв навучанна ад жыцця і патрабаванняў камуністычнага будаўніцтва.

Ніхто не адмаўляе: наша савецкая сістэма народнай асветы — самая дасканалая, самая прагрэсіўная ў свеце. Яе перавагі вымушаны прызнаваць не толькі нашы сябры, але і нашы ворагі. Найвялікшыя адрывы ў галіне навуцы і тэхнікі адбываюцца цяпер на савецкай зямлі, і Злучаным Штатам Амерыкі нічога не застаецца, як толькі даганяць нас!.. Усё чаму зусім не слабаецца нашай сістэме народнай адукацыі, а той новай вышынёй, на якую ўзляц Савецкая дзяржава, выкліканы ўсплескі ЦК КПСС і Савета Міністраў СССР «Аб умацаванні сувязі школы з жыццём і аб далейшым развіцці сістэмы народнай адукацыі ў краіне».

У тэзісах ЦК КПСС і Савета Міністраў СССР даецца глыбокае тэарэтычнае абгрунтаванне ўрадавых мерапрыемстваў у галіне народнай асветы, якія настойліва дыктуюцца новым этапам развіцця сацыялістычнага грамадства, дзе паступова ліквідуецца істотная адрозненні паміж працай фізічнай і разуמוвай.

Зыходнае палажэнне тэзісаў аб перабудове школьнай адукацыі заключаецца ў наступных словах М. С. Хрушчова: «Кожны юнак, кожная дзятарашня павінны ведаць, што, навукачыся ў школе, ім трэба рыхтаваць сябе да працы, да таго, каб стварыць каштоўнасці, карысныя для чалавека, для грамадства. У кожнага, незалежна ад становішча яго бацькоў, павінна быць адна дарога — у вузшыца і, навукачыся, — працаваць».

Для ўсіх роўныя правы і роўныя абавязкі, — у гэтым глыбока народным, сапраўды дэмакратычным прынцыпам, якім прасякнута ўся наша сістэма, усё наша жыццё!

У кожнага чалавека свае жаданні, мары, ідэалы. Але ёсць адно імкненне, якое аб'ядноўвае ўсіх людзей, незалежна ад іх узросту, прафесіі, — гэта прагнае жаданне вялікага, прыгожага, сонечнага шчасця. Шчасце з лёгка не даецца, не прыходзіць само па сабе. Яно заваўваецца! Шлях да шчасця не ўсёды ружамі-кветкамі, на гэтым шляху няма ла дзятарашня, выпрабаванняў, няўдач, часам горкіх і пакутлівых рэзудумаў, перажыванняў...

Ёсць адна выдатная рыса ў нашата сучаснасці, савецкага чалавека: ён не ўзяўле ўласнага, асабістага шчасця без шчасця сваіх таварышаў, калектыву, грамадства. Гэтыя новыя крытэрыі шчасця хараша вызначыў Аркадзь Куляшоў:

Шчасце ў працы, у светлым
Звязаннісці надзеі,
Шчасце ў тым, каб змагацца
За шчасце людзей.

Ідэал агульнанароднага шчасця — камунізм. Шлях дасягнення яго — грамадска-карысная, ірадуцыйная праца, стварэнне багацця матэрыяльных скарбаў. Выканаўцы — людзі, у тым ліку моладзь — на дзятарашня, яго будучыня. Адзель зусім заканамерна ўнікае праблема ўсебаковай падрыхтоўкі тых, хто сёння-заўтра ўступіць у армію будаўнікоў камуністычнага грамадства.

Задача навучанна і выхавання ўсебакова развітых людзей можа выканаць толькі такая школа, у якой навучанне будзе цесна звязана з працай у народнай гаспадарцы.

Такая школа нараджаецца і будзе створана на аснове новых мерапрыемстваў партыі і ўрада ў галіне народнай асветы. Ужо праведзена «стратэгічная» разведка: першыя вопыты далі неаблагія вынікі. Гэтымі днямі адна з выкладчыц Магілёўскага педагагічнага інстытута атрымала ліст ад сваёй сяброўкі — працоўнай органаў народнай асветы. Яна надала наведла адну з маткоўскіх школ, якая з мінулага года пачала працаваць па новаму плану. «І ведаецца, — піша настаўніца, — мне вельмі спадабалася. Вучні 11 класа ўжо рабочыя, зарабляюць па 300 рублёў і больш — за 12 дзён у месці, што прапушчаю на вытворчасці».

Здзяйсненне намечаных партыяй і народам планаў па бліжэйшым сямігадовым будоўня, не прыдзе самацёкам: для іх ажыццяўлення спатрабіцца напружанне ўсіх творчых сіл і здольнасцей кожнага савецкага чалавека.

Не рад работнікам навуцы сягоння стаць вялікімі задача. Вучоныя-эканамісты павінны даць у рукі нашых гаспадарнікаў на дзятарашня крытэрыі для ацэнкі эфектыўнасці капіталістна ўкладанняў у развіццё народнай гаспадаркі, распрацаваць больш эфектыўныя сістэмы планавання і ўліку, аплаты працы, гаспадарчага разліку.

Калектывы нашага інстытута, абмяркоўваючы тэзісы даклада таварыша М. С. Хрушчова на XXI з'ездзе КПСС «Кантрольныя лічбы развіцця народнай гаспадаркі СССР на 1959—1965 гады», уносілі і свае канкрэтныя прапановы, накіраваныя на хутчэйшае выкананне гэтага велічыннага плана.

Разам з Саўнаргасам БССР супрацоўнікі інстытута распрацоўваюць пытанні разві-

цця і напружанасці не знізілася, а засваенне стала больш глыбокім і свядомым. Знайшоўся час, каб заняцца спортам, музыкай, наведваць тэатр. Я прысутнічала на факультатывных занятках (цыкл лекцый па мастацтву) і была захопленая шырэйшай інтарэсаў вучняў.

Да канца вучобы ў гэтых вучняў будзе двухгадовы стаж работы на вытворчасці (яны ўжо члены прафсаюза), і ўжо цяпер за імі «палююць» ВНУ.

Не, усё гэта надзвычай цікава!

Кіруючыся прынцыпам гарманічнага, разнабаковага развіцця асобы, ЦК КПСС і Савет Міністраў СССР у сваіх тэзісах падкрэсліваюць велізарнае значэнне выхавання эстэтычных густаў моладзю пакалення і папярэджваюць супраць якога б там ні было скарачэння ці аслаблення выкладання гуманітарных навук. Адналь не толькі не змяняецца, а наадварот, узрастае роля мастацкай літаратуры як аднаго са сродкаў эстэтычнага выхавання. У сувязі з гэтым узрастае патрабаванні да ідэйна-мастацкай вартасцей нашай літаратуры. Пельга не згадзіцца з думкай Сяргея Міхалкова і Анітоля Алексіна, якія надала пісаць на старонках «Правды»: «...многа год падрад мы рамантызавалі ў сваіх кнігах тых прафесіі, краса якіх дзятарашня, так скажам, на паверхні: мы са здзіўляючай упартасцю і настойлівасцю заклікалі далей быць капіталістна дзятарашня плавання, або людзьмі мастацтва, або адважымі паветраплавацелямі. Наўрад ці патрэбна і сёння аспрэчваць карыснасць усіх гэтых прафесій. Але мы прамерна рэдка і часам бездапаможна спрабавалі раскрыць перад школьнікамі вялікую і непаўторную красу працы рабочых і калгаснікаў, мы не асветлялі рамантыкі вытворчай — заводскай, фабрычнай і калгаснай — працы».

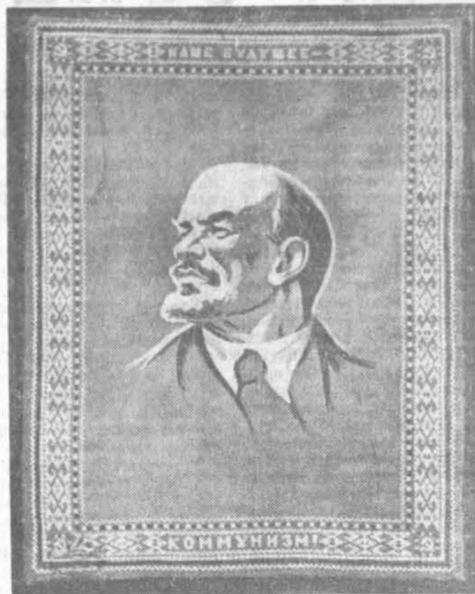
Новыя адказныя задачы паўстаюць і пераод літаратуразнаўцаў, аўтарамі падручнікаў, настаўнікамі школ, выкладчыкамі ВНУ, якія закліканы на лепшых узорах дзятарашня паэзіі, прозы, драматургіі — выхоўваць эстэтычныя густы юнакоў і дзятарашня. На жаль, аб мастацкай літаратуры аўтары падручнікаў і вучобных дапаможнікаў пішуць так нудна, цяжка, казана, абмякча, а многія з настаўнікаў і выкладчыкаў так праводзяць урокі і так чытаюць курсы, што глуміцца ўсеяка цікавасць да літаратуры, і яна перастае быць любімым прадметам вучняў і нават студэнтаў філалагічных факультэтаў. Ды і што за дава, калі ў падручніках па беларускай дэмакратычнай літаратуры, напрыклад, бяскона паўрацеца адна і тая ж фраза аб «паказе цяжкага становішча» ды «сацыяльнага і нацыянальнага прыгнечання». Далей гэтых, мякка кажучы, «адрыццяў» пакуль што не здолеў павіць навуковыя работнікі Інстытута літаратуры Акадэміі навук, якім, тым не менш, чамуеці ўвесь час даручаецца складанне падручнікаў.

Наўрад ці ўдасца нам прычыпіць сапраўдную любоў да літаратуры-мастацкіх твораў, пакуль за справу напісання падручнікаў не возьмуцца пісьменнікі, лепшыя крытыкі і вопытныя настаўнікі.

Змагаючыся за стварэнне ідэйна-эстэтычных каштоўнасцей, за якасць падручнікаў, за культуру выкладання мастацкай літаратуры, мы будзем змагацца за высокую культуру нашай моладзі — актыўных будаўнікоў камуністычнага грамадства і тым самым садзейнічаць ажыццяўленню велічынна сямігадовага плана — плана чалавечкага шчасця.

Якуб УСІКАЎ.

Творы народных умельцаў

На абласных мастацкіх выстаўках, прысвечаных 40-годдзю Беларускай ССР, экспанавалася шмат твораў народных умельцаў — разброў па дрэву, інкрустатараў, вышывальшчыц і г. д. Вось рэпрадукцыі гэтых твораў. Уверсе вышыўка А. Камарова (Брэст) — «Наша будучыня — камунізм»; унізе «Злева направа» партрэт адважнай партызанкі В. Саламавай, якая загінула ў баях з фашыстамі (робота А. Ліпеня з Гродна), і разьба па дрэву «Малярства» калгасніка С. Быка (Гродзенскі раён).

Інкустатар А. Грычык

У Давыд-Гарадку жыве і працуе інкрустатар па салямомі А. Грычык. Ён прысвяціў сваю творчасць самабытнаму і прыгожаму мастацтву — інкрустацыі.

З першых крокаў Грычык дабіўся поспеху. Яго шкатулка «Беларускі арнамент», складзеная больш чым з трох тысяч рознакаляровых кавалачкаў дрэў Палесся, экспанавалася ў Маскве ў 1955 г. — у час Дзяды беларускага мастацтва і літаратуры.

Плэна прапарваў майстар у 1956—1957 гадах, рухуючыся да Усебеларускага і VI Сусветнага фестывалю моладзі і студэнтаў. Ён падрыхтаваў тэматычныя работы «Беларусь Савецкая», «Белавежская пушча» і «Беларускі арнамент». Гэтыя творы атрымалі высокую ацэнку. Шкатулка «Белавежская пушча» была паднесена беларускай дэлегацыяй на VI Сусветным фестывалю моладзі ў якасці падарунка польскім сябрам. Другая работа — «Беларусь».

Складанае і прыгожае мастацтва інкрустацыі. Чалавек, які прысяцае сябе яму, павінен мець талент мистака і выдатнага майстра. Гэтымі якасцямі валодае шматлікі працоўнік А. Грычык.

П. МІСЬКО.

Помнікі і абеліскі

Працоўныя Гродзеншчыны свята захоўваюць братнія магільні, дзе пахаваны савецкія воіны, што загінулі ў барацьбе супраць нямецка-фашыскага захопнікаў у часы Вялікай Айчыннай вайны.

Толькі за апошнія два гады на тэрыторыі вобласці ўстаноўлена больш 30 скульптурных пом

НА СОНЕЧНЫХ ПРАСТОРАХ ПРЫДНЯПРОУА

Горад наш родны

Шата Ленінград—Кіеў робіць тут параватку. Перад намім пашаграву разгортаецца малаціныя панарама: на высокіх дыяроўскіх кручах, увесць у зеляніне садоў, паркаў і скверу заліціца ў промных сонца старажытны Магілёў. Шматлікімі дымі і парамі, сярэдзіні ўзнімаюцца вежы і вежы, на вострым паверху, Дом Саветаў. На ўскраіне вёска пабліскавіц, шклом вокнаў новымі дзімі, якія разамісціліся на новапракладзеных вуліцах. Шматлікія коміны прамысловых прадпрыемстваў узніклі высока ў неба. Дзень добры, горад на Дняпры!

З сямі габмі стагоддзяў пачынаецца гісторыя горада. Народныя паданні і паказкі кажуць, што ў гэтым месцы аднавіўся пераходны лясны гучар. Жыў у ім, наводзячы жах на ўсе наваколлі, магучы асілак, разбойнік Мішэка. Ён помсціў за зняважаную чалавечую годнасць: багаты пан за золата купіў сэрца яго каханай. Загінуў зямлі ад рукі сваёй каханай. Нахвалі Машэку на дыяроўскіх кручах.

Яго высокую магілу — Дзе лёс ды венец павяваў — Знаць, што вялікую меў сілу, «Магілай Лыба» народ называў.

Над ёю з часам дрэвы паялі, і горад вырас, як з зямлі. Яго Магілевам назвалі, бо ніякіх прыдумав не маглі.

Тэк малое заснаванне горада ў цудоўнай пазме «Магіла Лыба» народны паэт Беларусі Янка Купала.

Ужо з XIV стагоддзя Магілёў вядомы ў летніцкіх як гандлёвы цэнтр, які меў моцны сувязі з Кіевам, прыбалтыйскімі і іншымі гарадамі.

Шырокаму развіццю горада перашкоджала авантурысцкая палітыка літоўскіх, а затым польскіх фэадалаў. Над уладай якіх апынуўся беларускі народ.

Не раз рамеснікі і гарадская беднота ўзнімалі зброю супраць прыгнятальнікаў. З паўстанцамі лота расправаляліся. Ратунку можна было чакаць толькі з Усходу.

У канцы XVIII стагоддзя прышло доўгачаканае ўз'яднанне Беларусі ў Расію. Магілёў стаў губернскай горадам. Але і рускі пэр не змяніў старага фэадална-прыгонніцкай парадкі.

Напярэдні першай сусветнай вайны Магілёў меў толькі дробныя прадпрыем-

ства і сталёвое ліццё, вядучыя прамысловы і канваліцыйныя трубы, машыны для вытворчасці шпиферу і цыгла, маставыя краны, зэмласом, электратракторы, цеплаходы, вогнетрывалы і сілікатную цэглу, зборнікі і жалезабетонныя канструкцыі і многае іншае.

У дамах, зробленых на Баўроўскім фанерна-дрэвапрацоўчым камбінаце, жыліць навадзеныя цыліныя зямель Алтая і Казахстана. Магілёўскі завод «Стромашына» адпраўляе сваю прадукцыю ў народны Кітай і Карэйскую рэспубліку, у Індыю, Егіпет, Аўстрыю.

Мноства тавараў народнага спажывання выпускаюць прадпрыемствы лёгкай і харчовай прамысловасці. Расце вытворчасць вясёлага шпиферу, цэлафану, адзення, абутку, мэблі, паперы, розных

свай сельскагаспадарчых тэхніка, якую абслугоўваюць больш 30 механізатараў, ёсць дасяглі аўтамашыны.

Ваажы ў калгасе працадзельніцы дзяржа Ефрасінья Казакова атрымаў амаль паўтары тонны збожжа, пяць тон бульбы ды грэшныя звыш дзясці тысяч рублёў. Мясцовы закладчык магазіна часта прыходзіць да старшын калгаса Рыгора Ігнатаявіча Кузьмінава з просьбай, каб той даў аўтамашыну.

— З горада трэба тавару прывезці. Калгаснікі, столькі заказаў наадавалі, што не прыдумам, як усё даставіць. Тут табе і мабіль, і матацыкл, і кацыоны.

Сялята на рэспубліканскай нарадзе перадавіку сельскай гаспадаркі ў Мінску Савратар ЦК КПСС і Старшыня Савета Міністраў СССР М. С. Хру-

шчыні сярэднія спецыяльныя навуцальныя ўстановы.

Люді працягнулі і да музычнай культуры. Ужо некалькі гадоў у горадзе дзейнічаюць спецыяльныя музычныя школы ў вёсках Душэўка і Буінічы Магілёўскага раёна, створаны вятчэрныя музычныя школы для працоўных Магілёва і Баўроўска.

У дарэвалюцыйны Магілёўскай губерні амаль не было месцаў бібліятэкаў, а калі дзе і былі, дык не кожны мог імі карыстацца. Напрыклад, каб атрымаць кнігі з публічнай бібліятэкі ў Магілёве, трэба было ўнесці 25 рублёў залогу. Не па кіпні гэта было працоўнаму чалавеку. У вёсках не было ніводнай бібліятэкі. Цяпер у вобласці 484 масавыя бібліятэкі, у якіх кніжны фонд складае больш чым тры мільёны экзэмпляраў. У мінулым годзе насельніцтву вобласці прададзена літаратура на 15 мільёнаў рублёў. На падліцы разыходзіцца звыш 400 тысяч экзэмпляраў газет і часопісаў.

Багатая талентамі Магілёўшчына

Любыя ў вёсцы Аўгіны песню. З ёю і праца лепш спорыцца, і стомленасць не так адчуваецца. Даўно пасабраваў з несяняй калгаснік сельскагаспадарчых імя Максіма Горкага. Яшчэ ў 1932 годзе тут стварылі калгасны хор.

Ініцыятар гэтай справы быў савратар калгаснай камсамольскай арганізацыі Павел Хомчанка. Любіў ён музыку, ладна іграў на гармонію, адалодваў нотнай граматы. Ну чым не кіраўнік хору?

Срэбрам сініцы пакрыліся ўжо скарні першыя узельніцкаў хору Алены Мартынавай і Насты Марчана. Але не пайкідаць яны любімай справы і іх галасы сугучна ўплываюць у галасы маладых харыстаў. І на-ранейшым кіруе хорам Павел Луцявіч Хомчанка—цяпер настаўнік сярэдняй школы.

У народзе кажуць: як жывецца, так і паецца. Новыя песні нарадзіліся на Магілёўшчыне. Паюць людзі пра шчасную долю, пра асаду працы пад светлым небам сваёй сацыялістычнай Радзімы. Не адзін Луцінскі хор, а сотні харавых калектываў выступалі хор на абласных і рэспубліканскіх аглядах. Добра слава ідзе пра хор магілёўскіх чыгуначнікаў, баўроўскіх кручачы, пра харавы калектыв Дрыбінскага раённага Дома культуры.

Некаторыя хоры маюць сваіх кампазітараў. Самадзейны кампазітар В. Барысенка напісаў некалькі песняў для хору калгаса імя Леніна Слаўгарадскага раёна. А хор калгаса «Чырвоны ўдарнік» Асіповіцкага раёна спявае песні, якія створаны масцёвым кампазітарам М. Барадулкам. Новыя песні да 40-годдзя нашай рэспублікі рыхтуе дрыбінскі самадзейны кампазітар М. Рыжнік. Абласны Дом народнай творчасці дэталі выпусціў зборнік песняў самадзейных кампазітараў «Спявае Магілёўшчына», а ў гэтым годзе выйшла ў свет кніга першаў масцёвых пятаў.

Звыш 1 500 гурткоў і калектываў мастацкай самадзейнасці: харавых, танцавальных, драматычных, мастацкага чытання і іншых створана ў вобласці. Есць яны амаль на кожным прадпрыемстве, у

Магілёў. Жылыя дамы па Першамайскай вуліцы.

Фота А. Рыжніка.

харчовых прадуктаў. Агульны аб'ём прамысловай вытворчасці вобласці вырас у параўнанні з 1913 годам у 30 разоў.

Шырокае развіццё на прадпрыемствах атрымаў рацыяналізатарскі і вынаходніцкі рух. У парку Перамогі ў Магілёве ёсць аляя знатных людзей горада. На адным з партрэтаў пачытае чалавек з маршчыстым тварам і дэспілітым разумным вачыма. Гэта рабочы гарбарнага завода Давыд Лаўрэнтэвіч Калеснік. Больш за сорак год назад ён пачаў займацца рацыяналізатарскай дзейнасцю. Цяпер на яго рахунку каля ста ажыццёўленых рацыяналізатарскіх прапаноў і вынаходніцтваў. Шпачынаскабучая машына яго канструкцыі эксплуатаецца на Усесаюзнай прамысловай выстаўцы ў Маскве.

Яна ўжываецца цяпер на многіх гарбарных заводах краіны. Пяніла рацыяналізатарская дзейнасць Д. Калесніківа адзначыў дуэма ардамі Леніна. Рацыяналізатар шчыра дэкліраваў здымкамі свайго майстэрства з маладымі наватарамі вытворчасці.

Цяпер на прадпрыемствах Магілёўшчыны працуе 2 240 рацыяналізатараў і вынаходніц. Толькі ў сёлетнім годзе ад іх паступіла звыш дзевяць тысяч прапаноў, аднаго ад ажыццёўлення якіх складае востры мільёнаў рублёў.

Напшывова ўкараняюцца перадавыя метады вытворчасці: аўтаматызацыя, комплексная механізацыя, скорасная апрацоўка металаў. Растуць рады перадавіку тэхнічнага прагрэсу. Наспшына ўдасканаленыя тэхналагічныя працэсы, абшпашчаны Крычэўскага паментна-шпифернага камбіната І. Магілёўцаў дабіўся высокай прадукцыйнасці абмалваючых пемы. Нядаўна яго прысвоена званне Героя Сацыялістычнай Працы. На магі-

штоў уручыў ордэн Леніна даярцы Марыі Крывяхіной. Ад хвалання яна не магла выказаць сваю падэку ў адказ на высокую ўзнагароду. Але, прыехаўшы дахаты, паабшала:

— Вылучу вопыт даярцы перадавога ў вобласці калгаса «Камінтэр» і буху біць на тое, каб дагнаць іх.

— Добрае абавязальства, — падтрымаў яе старшыня. — А мы пашырым яго і пастараем ўсім калгасам дагнаць камінтэрнаўцаў.

Старшыня калгаса «Камін-

Свято сацыялістычнай культуры

Да рэвалюцыі звыш трох чворткаў насельніцтва Магілёўшчыны не магло нават і распіецца. Нежк жыхары вёскі Галоўчын Вяліцкай воласці адважліва звырнуць у гурбоні. Не зорак з неба дамагаліся яны, а прасілі, каб у вёсцы адкрылі пачатковую школу. У Галоўчыне ў той час толькі і было пісьменных, што лоп, дзкі і памешчык са сваім кодалам. Астатнія распівае крыжамкам. Сялянка хацяцелася, каб іхнія дзеці таксама навуцальна чытаць і пісаць. Папшычыль навуцальны ўстанова напісаў на прапашні: «Што ж будзе, калі дзеці вятчынскія сапшыў пачнуць вучыцца?» І заставаліся на долю сялян толькі шыноў ды малітва, ліхаманка ды каўтун. На ўвесь павет толькі і было той мелшыны, што зямскі ўрач, да фельчары і бабка-паўгута. І вымушаны былі людзі звартацца да розных шпиферу і зынахар. Старыя жыхары вёскі памятаюць яшчэ «слаўную» бабку Грышніцу. Яшчэ яна шпашам ды тваністай, настэной на травах багатнай вадой. Няма дзця гэта бабка сваіх пацяментаў накірвала на той свет. І ахпіла вёску пасля бабкіных «лекаў» эпідымія. Пасля падвоу па фельчара. Здаровыя пайшлі ў поле, бо праца не чакала, а каб ведаў фельчар, куды заходзіць, на прызоў да кожнай хаты, дзе былі хворыя, выставілі снапы саломы:

Вось яно, шчасце

Вы праходзіце паў ажурную, з чырвонай зоркай на версе арку і трапаецце на шыроку, густа абдэжаную дрэвам вуліцу, паабан якой выстраіліся тэлеграфныя ступы. Ладныя, у большасці сваёй пшціцэнныя дамы. У самым мадэлічным месцы — будынак клубу і бібліятэкі.

Па вуліцы крочыць чалавек. Яя кожнага дома ён спшыняецца, расчыняе вяткую брытанскую сумку і выпівае з дэ газету ці часопіс.

— Калі ласка, па вашай падліцы.

У ваяколіных вёскі добрыя тыпавыя жыллагадоўчыя памішканні, воднашпоруна вежа, сілесныя абудаванні. Ва ўсім адчуваецца гаспадарчая мудрасць, шырокі размах, высокая культура. Гэта калгас «Вальшанік» Копіцкага раёна. Сялетні год — вобшчын для калгаса. Сорак год назад тут была створана першая на Магілёўшчыне сельскагаспадарчая камуна.

Бадай на ўсім наваколлі не было мясцін больш бедных, чым тутэйшым. Сярод прастораў памешчыцкіх уладанняў

губраліся маленькія надзелы неўраўнялі селіцкай зямлі. А многія і гэтай не мелі. Пахліны на бок, папшыртыя каламі і з вятчыннымі лучамі шыбамі вокан, сялянскія хаткі былі падобныя на сляныя жабракоў з кіямі ў руках. Жылі людзі ў голадзе і холадзе і ніякі не маглі знайсці адкажу на балочы крык сваёй душы: дзе яно, гэта, шчасце, дзе шукаць лепшую долю?

Шчасце прынесла Кастрычніцкая рэвалюцыя. У вёску Малая Ліпаўка вярнуліся з фронту салдаты-землякі. Яны прывезлі літоўкі з ленынскім джэкрэтам аб зямлі. У джэкрэце зразумелымі словамі было сказана, што памешчыцкая ўласнасць на зямлю адмяняецца без усялякага выкупу.

Сабраліся беззямельныя сяляне і на былой панскай зямлі арганізавалі камуну. Восенню 1918 года і была пракадзена першая баразна новага жыцця. Кулак і калектывныя стары сена палілі, і ў засаду на камунараў хадылі, але камуна жыла і маніла.

Калгас «Вальшанік»—адзін з перадавых у вобласці. У яго

Герайчыны старонкі

Працоўныя Магілёўшчыны разам з усім савецкім народам сталі на абарону сваёй Радзімы. Дзесяткі тысячы людзей пайшлі ў Савецкую Армію. У Магілёве з баталіённай рабочых і служачых прадпрыемстваў, студэнтаў і выкладчыкаў педінстытута была створана дывізія народнага апалячэння. На вуліцах вырасталі барыкады. Вачычы, што Магілёў у лоб не ўзяць, фашысцкае камандаванне акружыла горад. На працягу 23 сутак апалячэнні разам з рогударнымі часткамі арміі, спшыкачы крыжыб, адбівалі палёныя атакі ворага.

Цаной вялікіх страў фашыстам удалося захапіць Магілёў, але ён не скарыўся. Многія з магілёўцаў рушылі ў лясны і ўліліся ў партызанскія атрады. У горадзе стварыліся падпольныя партызанскія групы. Надпольшчыкі вывелі са строму хлебазавод, які працаваў на гітлераўскую армію. І не далі фашыстам магчымасці аднавіць яго да канца акупацыі. Цёмнай ноччу яны ўварваліся ў лагер ваеннапалонных, перабілі ахову, вызвалілі і накіравалі да партызанскай групы чыгуначнікаў. Магілёўскія чыгуначнікі падліталі на стаянныя эшпалоны з боепрыпасамі, задычалі магнітныя і вугальныя міны ў палыды, засыпалі пясок у бухсы.

На ўсёй Магілёўшчыне дзейнічалі лясныя салдаты, слаўныя партызаны. Усеаінскія лясны! Яны пачынаюцца ля Клічэва і цягнуцца на дзясцікі кіламетраў па поўнач і ўсход. Клічэўскі раён з гучшчарам яго лясцоў і багатым непраходным балот стаў арганізаваным цэнтрам партызанскага руху на Магілёўшчыне. Ужо ў ліпені 1941 года тут

Радасныя вынікі, шырокія перспектывы

Даўно залечаны цяжкія раны вайны. Нідзе ўжо не ўбачыш слядоў руін і папшылішчу. Усе прадпрыемствы не толькі адноўлены, але і знач-

Кіпучым творчым жыццём жыць абласное літаратурнае аб'яднанне. При редакцях раённых газет, у навуцальных установах створана 12 літ-аб'яднанняў, якія ўрупоўваюць навал сабе каля 500 чалавек. За пасляваенны час маладыя літаратурныя сілы вобласці выпусцілі ўжо тры літаратурна-мастацкія зборнікі. Падрыхтаваны і чацверты.

Нема дала зямля Магілёўшчыны беларускіх пісьменнікаў. У фальварку Паншэкевічы, недалёку ад Баўроўска, нарадзіўся вядомы беларускі пісьменнік мінулага стагоддзя В. Луцін-Марцінкевіч. Платон Галавач, Аркадз Булашоў, Кастусь Губарэвіч, Мікола Ткачоў, Кастусь Кірэня, Алякс Шарцік, Янка Шарпароўскі, Пятро Прыходзька, Васіль Матушаў, Пётр Шацерыч і многія іншыя пісьменнікі паходзяць таксама з Магілёўскай вобласці.

Працоўныя Магілёўшчыны дзейна рыхтуюцца да XXI а'ёду Камуністычнай партыі і 40-годдзя кампартыі Беларусі і Беларускай ССР. З новай сілай разгараецца палымя сацыялістычнага слаборыштва.

Усё тое светлае і цудоўнае, што ёсць у нашых людзей, што атрымана пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі, звязана з імем Радзімы.

Наша Савецкая Радзіма! Колькі моцы, колькі сонечнага святла ў гэтых словах! Які ў іх высюні сене сцярдэжаны радасці нашага сёння і прыгажосці нашага заўтра! Магілёўская вобласць, частінка вялікай савецкай Радзімы, жыць адным з ёю жыццём, дыхае адным з ёю дыханнем.

Янка ТАРАСАЎ

Спявае харавы калектыв Меіслаўскага раённага Дома культуры. Дырыжыруе хорам А. Пыліла.

Фота Н. Сідарава.

Аб нашых савецкіх людзях

Фільм «Паэма аб моры» — апошняя работа выдатнага майстра савецкага кінамастаства А. Даўжэні. Па гэтым мастацкаму выражэнню і смелых абгульняючых новых карцінах рэзка вылучаецца з пачатку шэрагу драбнаэтных фільмаў, якія жылі, нажаль, у вялікай колькасці выпускоў студыі краіны.

Цудоўны пісьменнік і выдатны рэжысёр А. Даўжэні многі і ўпарта працаваў над стварэннем новай карціны. Гэты сцэнарый аб Кахоўскім моры народжаны не ў шыры кабінета, а непасрэдна на месцы падзей. Яго аўтарам былі быццам усюды: і на будаўнічай пляцоўцы ГЭС, і ў вышале-ным сонцам стэпе, і ў сядзе. Але А. Даўжэні не быў простым назіральным па-дзей, а актыўным удзельнікам будаўніцтва, што даволіла яму яшчэ лепш бачыць лю-дзей, іх працоўны подзвіг і паказваць, пе-рагвардзіваючы прыроду з пакараючай праўдай, уславіць лафас мірнай ствараль-най працы з незвычайнай сілай. Смерць чалавек да А. Даўжэні завяршыла пачатую работу. Пад кіравніцтвам сабра і памочні-ка А. Даўжэні — кінарэжысёра Ю. Соніна-вай творчы калектыв студыі «Масфільм» вельмі беражліва перадаў на экран залому сьваго настаўніка. Таму поўнацю праў-даны пачатковы штур карціны: «Аўтар фільма Аляксандр Даўжэні».

Фільм «Паэма аб моры» шырока і шма-тліва паказаны. Яго цікава адрэагавалі на яго неабудзь публіка жанра. Тут цесна пера-плялася драма, камедыя і трагедыя. Дра-матычна гуцьня, эпізод перасялення калгас-нікаў на новыя месцы. Вось яно, старое сяло. Тут усё да болю роднае, і разлучы-цца з ім — вяршы чалавечы сіл. Тут жылі бацькі і дзяды сучасных хлебаробаў. Як пакінуць месціны, дзе прайшлі дзяцінства, юнацтва, дзе ўпершыню прышлі светлае па-чачуе каханна, дзе сваімі рукамі пасад-жаны сады, апрацавана кожная пядзь ўрадывай і шчодрай зямлі! Але пакінуць сяло трэба. У імя новага, яшчэ больш пу-боўнага заўтра пакідаюць людзі абшчыны месціны. Хутка на месцы былога сяла, там, дзе калісьці праходзілі жорсткая баі, дзе зараз золатам звіняць пшанічныя палі, будзе марское дно. Моры! Яно непазнаваль-на змяніць гэты край. Вада прыдзе ў за-сушлівыя стэпы і пераўтварыць зямлі.

Увесь фільм з першых да апошніх кад-раў драматычны, хаця ў карціне побач з драмай чаргуюцца элементы камедыі і вострай сатыры. Многія людзі перажыва-юць асабістую драму. Вось мы бачым прапраба-Голіка (артыст Л. Тарабарынаў) — «счалевка з мягом інжынера і сумале-ным класам». Ён паказаны ў сатырычным плане. Гэта тып людзей, якія даходзяць у мінулае. Але колькі душэўных пакут мо-жа прынесці такі эгіст і сабелобон. Ён растапаў светлае паўчыце каханна Ка-цярыны (артыстка С. Кірменка) і дзеля асабістай выгады, дзеля кар'еры гатовы жаніцца (ужо ў каторы раз) на дачы ад-даннага ўкраінка будоўлі. Драма Каця-рыны і Голіка чалавечана, праўдзівая і ўраўняе глыбінёй непадарбоных паучуў.

Тут жа побач з драмай эпізод сапраўды трагічнага гучання. Па вясні ідзе старая жанчына. У руках яна трымае пажоўнуў ад часу вокладку «Юныя», на якой ад-люстраваны помнік загінуўшым воінам у Берліне. Гора зрабіла яе вар'яткай. Во сем сыноў правяла маці на фронт і ні адзін з іх не вярнуўся дадому. Узраўнаўша па-добенствам скульптуры воіна са сваім сынам Іванам, старая ўжо не разлучаецца з фатаграфіяй маунумента.

Скажыце, ці стаіць да гэтага часу мой меншы сын, Іван, на ўмошчы ў Бер-ліне? — пытае жанчына-маці ў суседзях. З мячом у адной руцэ, з дзіцяткам у дру-гой, каля сэрца!

— Стаіць, мама, — адказваюць ёй людзі. Што можа быць мацней за гэтую спадзі-Толькі вялікая мастацкая пад сілу так ла-канічна, дакладна і трыбока перадаць тра-гедыю маці, якая аддала Радзіме сем сваіх сыноў, яе гора.

У фільме, як і ў жыцці, сумнае перапла-таецца з вясёлым, лірычным матывам — з гераічным. Нельга без усмешкі глядзець на «бунт» калгасніка Шыяна (артыст Е. Гураў) і яго жонкі, якія адмаўляюцца пакінуць старую хату і перабрацца ў но-вае сяло. Шыян надэрны чалавек, але

дзівак. Адзяджаюць апошнія граваніі, якія вядуць пакыты сядзі на новае сяло. Толькі Шыян з жонкай сядзіць на даху і не жадае хрысціцца з месца. Вось-вось павіны хлынуць воды магутнага Дняпра і затапіць былое сяло Зялёны Кут. Шыяна ўпроваджаюць, патражаюць, але ніхто не гаворыць з ім сардэчна, шчыра. Кабэнныя фразы, словы загаду не краюць гэтага хлебароба. Але варта было толькі началь-ніка будаўніцтва Арыстахава пагаварыць з Шыянам па-чалавечаму, проста, як сябра з сябрам, і стары селянін згадзіўся пакі-наць будзельнастаў, якія за некалькі хві-лін разбурылі яго старую хату.

Чалавек! Просты савецкі чалавек! Гэта яму прысвечаны новы фільм. Дзе людзей ляжыць у цэнтры кінапаказання. Не зноўдзе глядаць у «Паэма аб моры» быта-вых падрабязнасцей. Яны заславілі 6 га-лоўнага героя фільма — чалавеча. Таму не важна тое, як паказана ўкраінскае сяло, будоўля, а важна як расказана ў фільме аб людзях. І гэта самае незвычайнае ў карціне. Тут няма сюжэта, але ёсць роздум аўтара аб нашым жыцці, аб мінулым, су-часным, будучым. Ёсць роздум аб часе. І гэтыя думкі мастака-гуманіста А. Даўжэ-ні прасякнутыя любоўю да чалавеча, да яго жыцця, яго подзвігу ў імя перамогі новага ў нашым жыцці.

У новым фільме толькі адна роля не знайшла яркага ўвасаблення — гэта роля пісьменніка, сыграная артыстам М. Рама-навым. Аляксандр Даўжэні сам марыў стварыць на экране вобраз чалавеча, які смела ўрываецца ў тое, што адбываецца. Маналогі, роздумы пісьменніка павіны былі па задуме драматурга ўзбагаціць дзеянне. Але ў фільме глядаць не адчувае своеасабістасці вобраза пісьменніка. На экране ёсць рэзанаёр, які бестрасна та-мачыць падзеі. Такая трактоўка вобраза артыстам яўна збыліла карціну.

«Паэма аб моры» — твор складаны, шма-тлівы і незвычайны. Да яго нельга пад-ходзіць са старымі меркамі. Па сваёй лі-рычнасці, публіцыстычнасці і эпічнасці фільм стаіць асобна ад іншых карцін да-ўстанавага плана. І сам жанр карціны цяжка ўстанавіць. Стварыўшы сцэнарый фільма, А. Даўжэні шукаў новую форму. Ён вы-падкава выдатны майстар, рэжысёр-нава-тор для пастановкі выбараў шырокай экран. Ён дазваляе больш поўна і ярка паказаць вольны лашч будоўлі, хараста зямлі і людзей, якія вядуць на гэтай шчэслівай зямлі.

Многія прыёмы зваўшча глядачу залі-не сімвалічныя, а часам нават незразум-ны, бо тут няма звыклых меладраматыч-ных кадраў, шматлікіх папалучаў, неўра-зуменняў, якія, нарэшце, у фінале фільма добра вырашаюцца. Затое тут ёсць самае каштоўнае ў кінамастастве — праўда жы-цця. Публіцыстычнасць, аўтарскія адступ-ленні толькі падкрэслваюць смеласць і нава-тарства А. Даўжэні.

Але, гаворачы аб гэтай цудоўнай кіна-паэме, нельга не адзначыць некаторыя істотныя недахопы. Фальшыма выглядае, напрыклад, сям Краўчына, выбіваюцца з агульнага ладу кінапаказання мультыплі-каваныя кадры, зусім непатрэбны па-казваючы будаўніцтва ГЭС, аўтары карці-ны вельмі лаякальна сказалі аб будоў-лініках і авдаварот, паказваючы сіла Зялё-ны Кут, многія кадры і паасобныя эпізоды залішне зваўшчылі.

Фільм «Паэма аб моры» прысвечаны на-шым сучаснікам. Яго адметныя рысы — глы-бокая здыснасць, жыццёвая праўдзівасць, партыйнасць, яркая мастацкая форма. Мэ-танакараваная і змяшчальная кінапаэма А. Даўжэні іскрыцца радасцю, шчэсцем сацыялістычнай працы.

Яг. КРУПЕНЯ.

На здымку: кадр з фільма «Паэма аб моры».

У ПАЛАЦЫ КУЛЬТУРЫ ДОМАБУДАЎНІКОЎ

Самы малоды раён Віцебска — Маркаў-шчына — гэта цэлы новы горад са шма-тлімі заводамі і фабрыкамі. Ён з кожным годам расце і прыгажэе. То тут, то там узнікаюць новыя карпусы, фабрычныя тру-бы, ажурныя апоры ліній электраперадач, чыспенькія, нібы ўмытыя, жылля катэдры рабачага пасёлка.

Над самай Давіной узвышаюцца пяхі, эстакады, вежы і рыштываны новабудоў-ляй выхадата ва ўсёй краіне домабудоў-ніча камбіната. Здалёк чуваць гул машын гэтага прадпрыемства. А побач з пяхмі выстраіліся новыя жылыя дамы гарад-ска будаўнікоў.

У цэнтры пасёлка асобна высіцца маун-ументальны будынак Палаца культуры — гонар домабудоўнікаў. Ён уступіў у строй надалей, а ў яго залах і пакоях ужо б'е крыніца жыцця. Кожны дзень да позняга вечара свеціцца вокны палаца, з вуліцы чуваць гукі музыкі і песень.

Малодзё і пажылыя рабачыя любяць свай прагражун-палац. Паглядзіце, як вясёла танцуюць дзятчаты і хлопцы пад гукі ўлас-нага дукавога аркестра ў прасторым фэй-у, упрыгожаным карцінамі і каланадай з ліліянымі капіталізмамі.

Пакуць малодзё трыне, унізе, у грыві-раваўных, ідуць апошні падрыхтаваны да спектакля. Драмалектыву камбіната стаіць п'есу Гогаля «Жанітба». Сама-дзейныя артысты — рабачыя і служа-чыя — так добра валодаюць сцэнічным майстраствам, што ім пад сілу гэты сур'ё-зны спектакль. Вядома, немала заслуга ў гэтым аматара-рэжысёра, рэжысёр-аўтара чыгуначнай паліклінікі В. Андрэева. Пад яго кіравніцтвам на сцэне рабачага клуба настаўляюць такія п'есы, як «Слава» Гусева, «Любоў Яравая» Трашэва, «Шалымека-дзіншчык» Квітка-Аснаўявенкі і многа ін-шых. З асаблівым поспехам прынялі гляд-шчы музычную апэру «Прысячка і выха-ваная», якая ставіцца ў суправажэнні ўласнага струннага аркестра. Для работы драматычнага гуртка ў палацы ствары-лі ўсе ўмовы. Ёсць тут касцюмерня, уласны мастак. Сярод уладальнікаў многа рабачых, якія ўжо дзесяці год выступаюць на сцэ-не. Так, селасар дэсанья і Ісакоўскі ўдзельнічаюць у драматургіях шчыра з 1935 га-да. Ён сыграна больш ста розных роляў, а ў «Жанітбе» ён стварыў удалы вобраз Падкалесіна.

Глядзельная зала палаца, якая ўмішчае каля 450 чалавек, запавушчае не толькі на спектаклях. Чатыры дні ў тыдзень тут а-манструюцца кінафільмы, якія таксама аж-вотна наведваюцца будаўніцкамі. Апрача та-го, ёсць у палацы спецыяльная лекцыйная зала на 220 месца. Тут рэгулярна, 3—4 разы ў тыдзень, чытаюцца для рабачых лекцыі і даклады.

Аматары кнігі маюць магчымасць наве-даць працоўную бібліятэку. У яе фондах больш 11 тысяч тамоў кніг. Асабліва га-нарацца домабудоўнікі чытальнай залай бібліятэкі: яна, безумоўна, адна з лепшых у горадзе.

Акрамя драматычнага, ёсць у палацы танцавальны гурток, струны, кроў і ва-кальня, машынай вышыккі, эстрады і ва-кальня. А ў распадаржэнні аматараў спор-ту — вадзілая спартыўная зала.

Палац культуры домабудоўнікаў — гэта шчыра адзін доказ багавольскай клопатаў нашай партыі аб дабрабыце працоўнага чалавеча.

Г. КАРНЕЕВ.

На здымках: 1. Малодзё домабудоўніча-га камбіната танцуе ў фэй-у сьваго Пала-ца культуры. 2. Рэпетыцыя струннага ар-кестра домабудоўнікаў.

Глядзельная зала палаца, якая ўмішчае каля 450 чалавек, запавушчае не толькі на спектаклях. Чатыры дні ў тыдзень тут а-манструюцца кінафільмы, якія таксама аж-вотна наведваюцца будаўніцкамі. Апрача та-го, ёсць у палацы спецыяльная лекцыйная зала на 220 месца. Тут рэгулярна, 3—4 разы ў тыдзень, чытаюцца для рабачых лекцыі і даклады.

Аматары кнігі маюць магчымасць наве-даць працоўную бібліятэку. У яе фондах больш 11 тысяч тамоў кніг. Асабліва га-нарацца домабудоўнікі чытальнай залай бібліятэкі: яна, безумоўна, адна з лепшых у горадзе.

Акрамя драматычнага, ёсць у палацы танцавальны гурток, струны, кроў і ва-кальня, машынай вышыккі, эстрады і ва-кальня. А ў распадаржэнні аматараў спор-ту — вадзілая спартыўная зала.

Палац культуры домабудоўнікаў — гэта шчыра адзін доказ багавольскай клопатаў нашай партыі аб дабрабыце працоўнага чалавеча.

Г. КАРНЕЕВ.

На здымках: 1. Малодзё домабудоўніча-га камбіната танцуе ў фэй-у сьваго Пала-ца культуры. 2. Рэпетыцыя струннага ар-кестра домабудоўнікаў.

Фота С. Капелкі.

Пачэсная справа

У пачатку мінулага года да мяне на-кватэру некай зайшоў даўні сабра Андрэй Маркелавіч Смаленск. Ён паглядзеў на мя-не і з жалем сказаў:

— Як ты пастароў, і выгляд у дабе нейкі змрочны.

— А што мне застаецца рабіць, — ад-казаў я. — Апрацаваў сваё ў арміі. А цяпер, пасля хваробы сэрца, урачы раяць толькі адпачываць. Вяселіцца не ўмею, п'яніта-ваць не прывык, вост-і гультайнічаю, су-мую.

— Раў табе ўсё ж заняцця якой-не-будзь справай, ніхай невялікай, — настой-ваў мой сабра. — Для пачатку вазьміся за грамадскую работу. Настой! Адразу зме-ніцца і адчуваць сябе будзеш значна лепш. Са мной тое ж самае было спачатку. До-бра, што на вырочку прышлі работнікі райкома партыі: «Давайце прапанаваў у нас пазаштатным лектарам», — прапанава-лі яны. І восте цяпер я чытаю лекцыі і да-клады на заводах, фабрыках, у арцелях і ін-шых арганізацыях. І вам раю. Вы былі палітработнік, народ любіце і прадаваць з ім умеце.

— Гэта правільна, — заўважыў я. — Са-праўды, трэба пашукаць работу, якая бы-ла б мне пад сілу...

Якраз у гэты час я атрымаў пісьмо ад сакратара партарганізацыі завода «Мета-лштанпа», дзе знаходжуся на партыйным

уліку. У гэтым пісьме сакратар прапанаваў мне прачытаць лекцыю аб бігучым моман-це для рабачых.

З вялікім жаданнем узвёўся я за па-рыхтоўку гэтай лекцыі. Два тыдні праца-ваў у бібліятэцы. Але калі пачаў абгуль-няць матэрыял, то ўбачыў, што лічбы і прыклады аказаліся вельмі агульнымі, су-хімі.

— А вы скардзіце на завод, — парывіў сакратар партарганізацыі. Там вы абавя-зана знойдзеце цікавае.

Я адправіўся да рабачых. Некалкі дзён гутарыў з майстрамі, інжынерамі, адмін-істрамі завода, рабачымі. У мям блак-ноце з'явілася многа новых запісаў, ура-жанняў, свежых фактаў і думак. Я іх ук-лючыў у лекцыю.

Але гэта яшчэ не было галоўным. Ця-пер трэба было падумаць над тым, як у найбольш даступнай форме выкладзі ма-тэрыял, каб кожны слухач зразумеў і нешта атрымаў карыснае для сабе ў сваёй практычнай рабоце.

Памятаю, у дзень лекцыі я хваляваўся. Перад вялікай аўдыторыяй мне даўно не даводзілася выступаць. Сярод людзей, якія залюбілі лекцыйную залу, я ўбачыў мно-га ўжо знамых мне рабачых, майстроў, та-хнікаў, інжынераў. Да мяне падыйшоў сак-ратар партыі Т. Шулькін.

— Зараз пачнем. Не хвалюйся, брат.

Тут усё свае, як і ў Савецкай Арміі. Пры-чынам, многа таварышаў з салдат і афіцэраў.

Лекцыя я пачаў спакойна. Стараўся, каб кожны палажэнне, кожны факт дахо-дзіў да глыбіні душы, абуджаў цікавасць да завода, да жыцця.

Пасля лекцыі мне было зададзена многа пытанняў. Калі пытаньне не стала, можна было б і размысціць, але некаторыя не спыніліся. Я таксама застаўся, каб лічча крыху пагаварыць з рабачымі.

Я запытаў у слухачоў, што б яны хац-елі яшчэ паслухаць.

— Раскажыце нам, калі ласка, як наша рэспубліка і вобласць будучы выгля-даць у канцы 1965 года, — пачуўся голас з аўдыторыі.

Адказаў і на гэтае пытанне. Слухачы мае засталіся задаволенымі.

Пасля лекцыі я зайшоў да Андрэя Мар-келавіча — раскажыць, як прайшоў маё выступленне. Адразу заўважыў, што ён радуецца за мяне. Мы вышлі ў падышчы таварышаў новую лекцыю аб міжнародным становішчы Савецкага Саюза.

І да гэтай лекцыі прышлося рыхтаваць-ца даўга. Я старанна чытаў працы класі-каў марксізма-ленінізма, вывучаў важ-нейшыя паставаны партыі і Урада, вы-ступленні таварыша М. С. Крушчова, апуб-лікаваныя за апошні час, кніжкі, брашу-ры, часопісы, газеты.

Калі лекцыя была гатова, я адразу ж ад-вёўся ле ў абласное аддзяленне Тавары-ства па распаўсюджванню палітычных і навуковых ведаў. Там абмеркавалі маю лекцыю і далі ёй станоўчы ацэнку. За-тым мяне паслаў у адзін з раёнаў воб-ласці, каб я выступіў там і даламоў раёна-вым аддзяленню Таварыства палепшыць лекцыйную прапаганду. Гэтым раёнам быў Талачынскі.

З таго часу я сістэматычна стаў вы-язджаць у раёны для чытання лекцыяў на міжнародныя тэмы. Ужо ў гэтым годзе па-будуецца абкома партыі выязджаў у Дры-сенскі, Лельскі, Сіроцінскі, Беншанко-віцкі, Лёзненскі раёны, дзе прачытаў ін-струцыйныя лекцыі для партыйнага і гаспадарчага актыву, прапагандастаў і агітатараў, для самастойна вывучаючых марксісцка-ленінісцкі тэорыю.

Цяпер я абнаўляю свой матэрыял, зноў хачу паехаць у раёны, калгасы, саўгасы, РТС для таго, каб шырока растлумачыць працоўным тэзісы даклада М. С. Крушчова на XXI з'ездзе КПСС, раскажыць аб зда-бытках беларускага народа за 40 год Са-вецкай ўлады.

Быць пазаштатным лектарам — не толькі цікава, але і пачэсна. І калі я мага больш афіцэраў у адстаўцы возмуцца за гэтую захапляючую работу — яны атрымаюць не толькі маральнае задавальненне, але і вя-лікае дзякуў ад савецкага чалавеча — пра-цаўніка і стваральніка.

М. МАРТЫНАУ,

палкоўнік у адстаўцы.

г. Віцебск.

—

Канчына

С.М. Сяргева-Цэнскага

АЛУШТА (Крымская вобласць). 4 снеж-на (ТАСС). Учора ўвечары пасля пра-цяглай і цяжкай хваробы на 84-м годзе жыцця памёр выдатны майстар рускай літаратуры, адзін са старэйшых пісьме-нікаў Савецкай краіны, лаўрат Сталінскай прамі, акадэмік С. М. Сяргеў-Цэнскі.

НА КНІЖНЫХ ПАЛІЦАХ

Вышлі з друку і паступілі ў продаж наступныя кнігі мастацкай, дзіцячай і му-зычнай літаратуры, выдадзеныя Дзяржаў-ным выдавецтвам БССР:

Пятро Дудо. Першы салют. Аповесць. Мастак А. Кашчэрвіч. Тыраж 5 тыс. экз., стар. 268. Цана 4 руб. 55 кап.

І. Злотнік. Сушка. Аповесць. На рускай мове. Малукові Е. Лоск. Тыраж 20 тыс. экз., стар. 44. Цана 65 кап.

Эдзі Агніцка. Госьць з далёкай зямлі. Ма-лукові Р. Кудзінскі. Тыраж 50 тыс. экз., стар. 12. Цана 55 кап.

Рыгор Вязошкін. Пазія праўды. Афарм-ленне І. Славяніна. Тыраж 7 тыс. экз., стар. 36. Цана 10 руб. 5 кап.

Рыгор Шкраба. Сіла слова. Літаратурна-критычныя артыкулы і рэцэнзіі. Мастак В. Харушскі. Тыраж 7 тыс. экз., стар. 224. Цана 5 руб. 80 кап.

М. Веранічэнка. Валодзя Ульянаў. Успаміны аб дзіцячым і юнацкім гадах. Уд. І. Лейна і Якушыч. Пераклад П. Пранушы. Малукові А. Давыдавай. Вокладка П. Калі-ніна. Тыраж 20 тыс. экз., стар. 56. Цана 2 руб. 85 кап.

П. Падкавіраў. Прудок вапн, грамадз-ка. Жартоўныя песьні для тэнара з ф-на. Словы А. Бачмы. Нахаседа. Для тэнара з ф-на. Словы А. Русака. Мастак Л. Прагі. Тыраж 1 тыс. экз., стар. 8. Цана 90 кап.

П. Падкавіраў. Аб дзедях. Для жаночага голасу з ф-на. На рускай мове. Словы Д. Кнітоў. С. Аляксандравай. С. Міхайлова. Мастак І. Немагай. Тыраж 1 тыс. экз., стар. 24. Цана 3 руб. 10 кап.

Ю. Семіянка. З другам. Песня для дзета з ф-на. Дняпро. Песня для дзета або хору з ф-на. Словы А. Русака. Тыраж 1 тыс. экз., стар. 12. Цана 1 руб. 40 кап.

Я. Глебав. Рамансы. Для высокага і сяр-дняга голасу з ф-на. Словы М. Танка. А. Дзюрыжыцкага. Тыраж 1 тыс. экз., стар. 16. Цана 2 руб. 40 кап.

Песні краў народнай дэмакратыі. На рус-кай мове. Апрацоўка Г. Вагнера. Мастак Л. Прагі. Тыраж 1 тыс. экз., стар. 24. Цана 2 руб. 50 кап.

Репертуарны зборнік. У даламоў калек-тывам мастацкай самадзейнасці. Вокладка І. Славяніна. Тыраж 5 тыс. экз., стар. 88. Вясёліца.

І. Ройнік. Песні для дзедзяў. Для голасу з ф-на. Словы П. Бодарова. Тыраж 1 тыс. экз., стар. 8. Цана 80 кап.